

सम्पादकीय

सातामा दुई दिन विदा विकल्प के त ?

सरकारले गरेका पहिल्ला दुई निर्णयले शिक्षा क्षेत्र बढि मात्रामा प्रभावित हुन्छ। सातामा दुई दिन विदा दिने र शैक्षिक शत्र वैशाख १५ देखि मात्र शुरू गर्ने निर्णयले पाठ्यभार पूरा गर्न दबाव पर्ने देखिएको छ। विद्यालय तथा शिक्षकहरूले चालु शैक्षिक शत्र अनुसारने पाठ्यक्रम र पाठ्य योजना बनाएकाले त्यसलाई परिमार्जन गर्नु पर्ने देखिएको छ। विषय बजारमा बढेको ईन्धन संकटले नेपाली बजारमा समेत पारेको समस्यासंग जुजु सरकारले देखि दिने आर्थि यो निर्णय गरेको थियो। तर यो नियम नियमित लागु गर्ने कि अल्पकालका लागि हो भन्नेमा अफे अन्वयले छ। यदि नियमित रूपमा सातामा दुई दिन विदा हुने हो भने पाठ्यक्रम परिमार्जन देखि अन्वयले कटौती, अतिरिक्त क्रियाकलाप घटाउने जस्ता कार्यहरू गर्नु पर्ने देखिएको छ।

अहिले बालबालिकाहरूमा मोवाइलको एक प्रकारको अम्मल बसेको छ। त्यसले विद्यालय विदा बढि हुने र अभिभावकले पनि घरमा उचित निगरानी दिन नप्याउने हो भने यो समस्या भन्ने बढने देखिन्छ। ईन्धन संकटबाट जुनकै लागि विद्यालय सातामा दुई दिन विदा दिने निर्णय गरिएको हो भने यसले ईन्धन उपयोगिता घटाउन कति सहयोग गर्छ त ? यो पनि हेरिने आवश्यक छ। अहिले सम्म अधिकांश सामुदायिक विद्यालयमा विद्यार्थी ओसार्ने गाडी छैनन्। संस्थागत विद्यालयले बढि सवारी साधन उपयोग गर्ने हुन्। संस्थागत विद्यालयका गाडी नचल्दमा कति ईन्धन बचत होला र ? फेरि सबै भन्दा बढि चाप त पाठ्यक्रम पूरा गर्न देखिन्छ। थपिने विद्यालय दिनको भार पनि विद्यार्थीले जसरी भए पनि पूरा गर्नु पर्छ। 'जसरी भए पनि भनेको के त ? जसरी भए पनि' पढेका भर मा उनीहरूको के सिक्छन् ? यसले त भन्ने उनीहरूमा मानसिक र शैक्षिक बोझ थपिने देखिन्छ। यस्तै घरमा बढि फुसुसिलो समयमा अभिभावकले आफ्ना बालबच्चाको निगरानी गरि रहन पनि सकेलाई सहज हुँदैन। अधिकांश अभिभावक कामकाजी हुने भएकाले न शिक्षकको निगरानी न अभिभावकको नदुर, यसले विद्यार्थीमा धरा समस्या निम्त्याउने देखिन्छ।

एका वर्ष शैक्षिक शत्रने फुडै दुई साता हिलो, त्यस माथि वर्ष भरिमा करिब १० दिन थप विदा। हिउँदे-वर्षे, पर्व, परीक्षा, प्रदेश र स्थानीय सर कारका स्थानीय विदा जस्ता विद्यालय छुट्टीका दिन थपिने हुँदा विद्यार्थीले अतिरिक्त क्रियाकलापमा समेत समय दिन पाउँदैनन्। विभिन्न प्रतिभाहरू जन्मने र प्रफुल्लित हुने भनेको विद्यालय उमेरमात्र हो। विद्यालय उमेरमा केहि सिक्न नपाएको बालबालिका वयस्क भएर एकै पटक कुनै जाडुमयी ढगाबाट प्रतिभावान भएर निस्किएला भन्ने पनि हुँदैन। खलकुटु, नृत्य, गायन, विभिन्न जीवन उपयोगी शिप आदि सिक्ने पनि सकेला भनेको हो। यद्यपि विदा थपिँदा विद्यार्थीहरूको यो अवसर पनि गुम्ने देखिँदछ। त्यसले अन्य निकायमा दुई दिन विद्याले के फाइदा र वेफाइदा गर्छ त्यसको अलग्गै विश्लेषण होला। तर शैक्षिक संस्थाको हकमा भने सातामा दुई दिन विदाको निर्णय दिईरहिलेन रूपमा कार्यन्वयन गर्ने हो भने उचित विकल्पहरूका बारेमा पनि सरकार गम्भिर हुन आवश्यक छ।

वैज्ञानिक मुल्याङ्कन विधिको आवश्यकता

डा. जौवरज आचार्य

पालको विद्यालय शिक्षा प्रणाली महत्त्वपूर्ण मोडमा उभिएको छ। नवगठित सरकारले 'शासकीय सुधारसन्धनी १०० बुँदे कार्यसूची' सार्वजनिक गर्दै आगामी शैक्षिक सत्रदेखि कक्षा ५ सम्म लिइँदै आएको आन्तरिक परीक्षा प्रणाली पूर्ण रूपमा बन्द गर्ने सार्वजनिक गरेसँगै शिक्षा क्षेत्रमा व्यापक बहस सुरु भएको छ। कतिपयले यसलाई विद्यार्थीमैत्री प्रगतिशील कदम भनेका छन् त कतिपयले यसले शैक्षिक गुणस्तर घटाउने भन्ने चिन्ता व्यक्त गरेका छन्। तर मूल प्रश्न के हो भने- के परीक्षा प्रणाली खारेज गर्नु समाधान हो ? वा मूल्याङ्कन प्रणालीलाई पुनर्संरचना गरेर थप वैज्ञानिक बनाउनुपर्ने हो ?

परीक्षा लिने प्रणाली हटाउनु समाधान होइन, बरु मूल्याङ्कन प्रणालीलाई वैज्ञानिक, मनोवैज्ञानिक ढङ्गले पुनर्संरचना गर्नु नै प्रभावकारी समाधान हो। किनभने परम्परागत परीक्षा प्रणालीले बालबालिकामा डरा, तनाव र कण्ठस्थ सिक्दाको प्रवृत्ति बढाउने गरेको भए पनि त्यसलाई पूर्ण रूपमा हटाएर त्यसको विकल्प प्रस्तुत गरिएन भने सिक्दाको गुणस्तर भन्नु कमजोर हुन सक्छ। फर्मेन्ट भएसम्मको विज्ञानअनुसार मूल्याङ्कनलाई सिक्दा सुधार गर्ने उपकरणका रूपमा प्रयोग गर्ने गरिन्छ। यसले विद्यार्थीलाई डरमुक्त वातावरणमा निरन्तर सिक्न, गतिवाट विकेर अघि बढ्न आत्मविश्वास दिन्छ।

परीक्षा प्रणालीको मनोवैज्ञानिक प्रभाव
परम्परागत परीक्षा प्रणाली विशेषगरी पारम्परिक तहका बालबालिकामा लागि शैक्षिकको साधनभन्दा मानसिक दबावको स्रोत बन्दै गएको देखिन्छ। यस्तो प्रणालीले विद्यार्थीलाई निरन्तर जाँचिने, तुलना गरिने र मूल्याङ्कन गरिने अवस्थामाकै 'गलती गर्ने नहुने' मनोवैज्ञानिक विकास गराउँछ। यसका कारण उनीहरूमा डर, असुरक्षा र

असफलताको त्रास बढ्न थाल्छ। शिक्षा मनोविद जिन पियाजेका अनुसार बालबालिकाले आफ्नो विकासको प्रारम्भिक चरणमा अनुभव, खेल र अन्वेषणमाफत सिक्ने गरेका हुन्। उनीहरूलाई औपचारिक परीक्षा र अङ्कान्दित मूल्याङ्कनले स्वाभाविक सिक्दाई प्रतिक्रियाका बाधा पुर्याउँछ।

त्यसैले कक्षा १ देखि ५ सम्मका बालबालिकालाई कागजकलममा आधारित परीक्षामन्दा पनि अनुभवजन्य सिक्दाई आवश्यक हुन्छ। यस उमेर र समूहका विद्यार्थीहरू मुख्यतः प्रत्यक्ष अनुभव, खेल, अवलोकन र अन्तर्क्रियाबाट सिक्ने चरणमा हुन्छन्। शिक्षा मनोविद पियाजेका अनुसार बालबालिकाले 'कन्क्रिट अपरेसनल' (मूर्त संज्ञान) चरणमा वास्तविक वस्तु, गतिविधि र अनुभवमाफत बुझाई निर्माण गर्छन्। सरकारीले पनि यही अवधारणालाई पछ्याउँदै पढ्ने पनि साना नानीबाबुहरूको लिखित परीक्षामन्दा उनीहरूको अनुभवजन्य परीक्षा लिनुपर्छ भनेर सोचेको हुनुपर्छ। तथापि हामीले हालसम्म प्रयोग गरेको विधिमा एकैपटक फेरबदल ल्याउदा त्यसले विद्यार्थीको शैक्षिक गुणस्तरलाई प्रभावित पारिरेको हुन्छ।

मूल्याङ्कन: सिक्दासँगै चल्ने प्रक्रिया
मूल्याङ्कनलाई विद्यार्थीको सिक्दाको कुनै एक निश्चित समयमा लिइने परीक्षामाफत मात्र मापन गर्ने होइन। यो दैनिक कक्षा गतिविधि, व्यवहार, सहभागिता, प्रयास र प्रगतिको आधारमा निरन्तर रूपमा अवलोकन, विश्लेषण र सुधार गर्ने प्रक्रिया हो।

यसले सिक्दालाई बोक नभई जीवन व्यवहारका रूपमा बुझ्छ। यस अवधारणामा शिक्षकले विद्यार्थीलाई अन्तिम नतिजाबाट मात्र होइन, उनले सिक्ने क्रममा देखाएको जिज्ञासा, सोधेका प्रश्न, गरेको प्रयास, गलती र त्यसबाट सिक्ने क्षमताका आधारमा मूल्याङ्कन गर्ने हो। मूल्याङ्कनलाई डर र दबावको माध्यमबाट हटाएर सहयोग र मार्गदर्शनको उपकरणमा रूपान्तरण गर्छ।

विश्वका सफल शिक्षा प्रणालीहरूले धेरै अघि नै परीक्षाकान्द्रित दृष्टिकोणबाट सिक्दाकान्द्रित मूल्याङ्कनतर्फ फर्कनुको मासिकका छन्। विद्यार्थीको मूल्याङ्कन केवल अङ्क र नतिजामा सीमित नरही उसको समग्र विकास, बुझाई, सीप र व्यवहारमा आधारित

हुन्छ। उदाहरणका लागि फिनल्यान्डमा प्रारम्भिक कक्षाहरूमा कुनै उच्च दबावमुक्त औपचारिक परीक्षा हुँदैन, बरु शिक्षकले दैनिक कक्षा गतिविधि, अवलोकन र अन्तर्क्रिया माफत विद्यार्थीको प्रगति मूल्याङ्कन गर्छन्। यसले सिक्दालाई सहज र तनावमुक्त बनाउँछ। त्यसैले शिक्षापुरले दस्तामा आधारित मूल्याङ्कन प्रणाली अपनाएको छ, जहाँ विद्यार्थीले सिक्ने ज्ञानलाई व्यवहारमा कसरी प्रयोग गर्न सक्छन् भनेर कुरामा विशेष जोड दिइन्छ। क्यानडामा भने मूल्याङ्कनलाई सिक्दा सुधारको उपकरणका रूपमा लिइन्छ। शिक्षकले निरन्तर प्रतिक्रिया, परियोजना कार्य र पोर्टफोलियोमाफत विद्यार्थीको प्रगति ट्र्याक गर्छन्, जसले विद्यार्थीलाई आफ्नै सिक्दासँगै जिम्मेवार बनाउँछ। यी सबै उदाहरणहरूले स्पष्ट देखाउँछन् कि प्रभावकारी शिक्षा प्रणालीहरूमा परीक्षा अन्तिम लक्ष्य होइन, मूल्याङ्कन प्रणाली निर्माण गर्नु हो। जसका लागि सरकार, विद्यालय र शिक्षक-नीले तहमा समन्वित र जिम्मेवार फल आवश्यक हुन्छ। स्वप्रगम, सरकारीका तन्त्रबाट राष्ट्रिय स्तरको एकिकृत मूल्याङ्कन ढाँचा विकास गरिनु आवश्यक छ।

यसले कक्षा १-५ सम्म के-कस्ता सिक्दा उपलब्ध अपेक्षित छन्, तिनीहरूलाई कसरी मापन गर्ने र कुन मापदण्ड प्रयोग गर्ने भन्ने स्पष्ट दिशा दिन्छ। साथै निरन्तर मूल्याङ्कनलाई व्यवहारमा लागु गर्ने शिक्षकलाई पूर्ण अभिभावकलाई नियमित पुनर्ताजगी कार्यक्रम र प्रभावकारी अनुगमन प्रणाली स्थापना गर्नुपर्छ। विद्यालय स्तरमा मूल्याङ्कनलाई पारदर्शी, प्रमाणमा आधारित र व्यवस्थित बनाउनु स्पष्ट कार्यात्मिका तयार गर्ने, विद्यार्थीको पोर्टफोलियो र प्रगति अभिलेख राख्ने, डिजिटल प्रणालीमाफत डेटा व्यवस्थापन गर्ने र अभिभावकलाई नियमित रूपमा गुनासक प्रतिवेदन उपलब्ध गराउने व्यवस्था गर्नुपर्छ। यसले मूल्याङ्कनप्रति विश्वास र उत्तरदायित्व बढाउँछ।

नेपालको नीति र व्यवहार
नेपालमा कक्षा ५ सम्म परम्परागत परीक्षा हटाउने प्रयास शिक्षा प्रणालीलाई बालमैत्री र आधुनिक बनाउने सरकारत्मक सङ्केत हो। तर व्यवहारमा यसको प्रभावकारिता नीति र कार्यान्वयनबीचको दूरीका कारण सीमित हुने जोखिम देखिन्छ। कागजमा तयार गरिएका अवधारणाहरू विद्यालय तहमा समान रूपमा लागु हुन नसक्दा अपेक्षित परिणाम नआउन सक्छ।

उदाहरणका लागि धेरै विद्यालयहरूमा निरन्तर मूल्याङ्कनको अवधारणा स्वीकार गरिए पनि त्यसलाई कार्यान्वयन गर्ने स्पष्ट मापदण्ड, उपकरण र प्रशिक्षित मानवस्रोतको अभाव छ। यस्तोमा शिक्षकहरूले ब्यक्तिगत अनुभव र अनुमानका आधारमा मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने अवस्था निर्जना हुन्छ। यसले निष्पक्षता र विश्वसनीयतामा प्रश्न उठाउँछ। यसका साथै अभिभावकहरू अफे पनि अङ्क र श्रेणीलाई नै सिक्दाको प्रमुख सूचक मान्ने परम्परागत सोचबाट बाहिर निस्किएका छैनन्।

तर यसको ठाउँमा वैज्ञानिक मूल्याङ्कन प्रणाली लागु गरेमा मूल्याङ्कन प्रक्रियालाई स्पष्ट मापदण्ड, प्रमाण, निरन्तर अवलोकन र सुधारसङ्गी दृष्टिकोणबाट अघि बढाउन सकिन्छ। यसले विद्यार्थीको सिक्दालाई बस्नुनिष्ठ, निष्पक्ष र विश्वसनीय रूपमा मापन

गर्न सक्छ। यससँगै मूल्याङ्कनलाई बहुआयामिक बनाउनु जरुरी छ। विद्यार्थीको ज्ञान मात्र होइन, उसको सोच्ने क्षमता, समस्या समाधान गर्ने सीप, व्यवहार, सहकार्य र सिर्जनात्मकतासमेत समेटिन्छ। वास्तविक सिक्दा केवल पाठ्यपुस्तकको जानकारीमा सीमित हुँदैन। वैज्ञानिक प्रणालीको अर्को महत्त्वपूर्ण पक्ष भनेको प्रमाणमा आधारित मूल्याङ्कन हो। यसका लागि विद्यार्थीको पोर्टफोलियो, परियोजना कार्य, कक्षा गतिविधि, मौखिक प्रस्तुति र दैनिक कार्यसम्पानलाई अभिलेख राखिन्छ। यही प्रक्रियाले सिक्दालाई निरन्तर र प्रभावकारी बनाउँछ।

बन्ने के गर्ने ?
कक्षा ५ सम्म परीक्षा हटाउने नीतिलाई प्रभावकारी बनाउन सबैभन्दा महत्त्वपूर्ण कुरा स्पष्ट, वैज्ञानिक र कार्यान्वयनयोग्य मूल्याङ्कन प्रणाली निर्माण गर्नु हो। जसका लागि सरकार, विद्यालय र शिक्षक-नीले तहमा समन्वित र जिम्मेवार फल आवश्यक हुन्छ। स्वप्रगम, सरकारीका तन्त्रबाट राष्ट्रिय स्तरको एकिकृत मूल्याङ्कन ढाँचा विकास गरिनु आवश्यक छ।

यसले कक्षा १-५ सम्म के-कस्ता सिक्दा उपलब्ध अपेक्षित छन्, तिनीहरूलाई कसरी मापन गर्ने र कुन मापदण्ड प्रयोग गर्ने भन्ने स्पष्ट दिशा दिन्छ। साथै निरन्तर मूल्याङ्कनलाई व्यवहारमा लागु गर्ने शिक्षकलाई पूर्ण अभिभावकलाई नियमित पुनर्ताजगी कार्यक्रम र प्रभावकारी अनुगमन प्रणाली स्थापना गर्नुपर्छ। विद्यालय स्तरमा मूल्याङ्कनलाई पारदर्शी, प्रमाणमा आधारित र व्यवस्थित बनाउनु स्पष्ट कार्यात्मिका तयार गर्ने, विद्यार्थीको पोर्टफोलियो र प्रगति अभिलेख राख्ने, डिजिटल प्रणालीमाफत डेटा व्यवस्थापन गर्ने र अभिभावकलाई नियमित रूपमा गुनासक प्रतिवेदन उपलब्ध गराउने व्यवस्था गर्नुपर्छ। यसले मूल्याङ्कनप्रति विश्वास र उत्तरदायित्व बढाउँछ।

शिक्षकका लागि भने मूल्याङ्कनलाई निष्पक्ष, अवलोकनमा आधारित र सुधारमुखी बनाउने सीप विकास गर्नु अनिवार्य छ। जसअन्तर्गत उनीहरूले विद्यार्थीलाई निरन्तर र स्पष्ट प्रतिक्रिया दिनु, ब्यक्तिगत भिन्नतालाई सम्मान गर्नु र सिक्दालाई केन्द्रमा राखेर शिक्षण विधि अनुकूल हुन्छ।

पाथीभरामा दर्शनार्थी अधिक

ताप्लेजुङ्ग, प्रसिद्ध तीर्थस्थल पाथीभरा मन्दिरमा दर्शनार्थी आउने क्रम उच्च देखिएको छ। तीन हजार ७९४ को उचाइमा रहेको पाथीभरा मन्दिरमा पहिल्लो समय भक्तजनको संख्या बढिरहेको छ। विशेष गरी अहिले पाथीभराको विकास भएका कारण पनि मन्दिर आउनुहुने भक्तजनको सङ्ख्या बढेको पाथीभरा क्षेत्र विकास समितिका कार्यकारी निर्देशक प्रजित हाड्वाङले बताए। यहाँ गएको शनिवार एकै दिन चार हजार ७३६ जनाले पाथीभराको दर्शन गरेका थिए। रामनवमीको समयमा भक्तजन सङ्ख्या धेरै हुने गरे पनि यो वर्ष वर्षाका कारण प्रभाव परेको थियो। तर, अहिले मौसम सफा भए सँगै पाथीभरामा दर्शनार्थीको संख्या पनि बढेको कार्यकारी निर्देशक हाड्वाङको भनाइ छ। पाथीभरामा दर्शनार्थीको चाप बढेसँगै पाथीभरा क्षेत्र विकास समितिले काफ्लेपारी, फेदी लगायत स्थानहरूमा रहेका होटलहरूमा अग्रिम बुकिङ बुझेर मात्र यात्रा गर्न आग्रह गरेको छ। दर्शनार्थीहरूका कारण होटल खचाखच भरिने सक्ने सम्भावना रहेकाले अग्रिम बुकिङ नगरेका भक्तजनहरूले बुझेर मात्र यात्रा गर्न आग्रह गरिएको हो। पाथीभरा दर्शन गर्न देशका विभिन्न जिल्लाबाट भक्तजनहरू आइरहेका छन्। त्यसैले नेपालबाहिर भारतको सिक्किम, दार्जिलिङ, पश्चिम बङ्गाल लगायतका ठाउँबाट भक्तजन पाथीभरा दर्शनका लागि आउने गरेका समितिले जनाएको छ।

बैजुपट्टा कटाल

विद्यालयमा एउटा विद्यार्थी थियो-सबैले उसलाई 'लुट्ट' भन्थे। गाम्भीरतापूर्वक विदिनेथे। एक दिन विज्ञान कक्षमा शिक्षकले सोधे- 'तिमीभन्दा ठूलो भारपछि के बन्न चाहन्छौ ?' कसिले डाक्टर भन्यो, कसिले इन्जिनियर। त्यही वेला 'लुट्ट' आत्मविश्वासका साथ भन्यो- 'म त विमान बनाउँछु।' कक्षा नै हाँसोले गुञ्जियो। शिक्षकले पनि मुस्कुराउँदै भने- 'पहिला पढाइ त सिक्, अनि विमान बनाउने कुरा गर।' वर्षौं विते।

त्यही 'लुट्ट' भनेर चिनाएको विद्यार्थीले निरन्तर मेहनत गर्‍यो। पढाइमा कमजोर भए पनि उसले आफ्नो र्च-भर्सिन र आविष्कार-छोडेन। अन्ततः उसले एउटा सानो विमान बनाएर परीक्षण गर्ने दिन आयो। गाउँभरि चर्चा चल्‍यो- 'लुट्ट'ले प्लेन बनायो। सबै जना उत्साहित थिए। उडान तर्न र चढ्न मानिसहरू भेला भए। सबै चढ्न तयार भए, तर उसको पुरानो शिक्षक भने ठाडै बसेर हेर्दै थिए। कसिले सोधो- 'सर, तपाईं किन नचढ्नु भएछ ?' शिक्षकले कहिले हाँसो गर्दै भने- 'प्लेन त बनायो, तर उड्दैन होला।' तर, केहीवेरमै विमान स्टार्ट भयो र सबैको आश्चर्यका बीच-विमान आकाशमा उड्यो। अब शिक्षक अचम्ममा परे। तर उनी फेरि पनि पछिप्टाए भने- 'उड्न त उड्यो' अब सुरक्षित बस्दैन होला।' केही समयपछि विमान सुरक्षित रूपमा अवतरण भयो। सबै यात्रुक सुखी हुँदै लल ओर्लिए। 'लुट्ट' मुस्कुराउँदै शिक्षकतिर आयो। त्यो क्षण शिक्षकलाई आफ्नै कुरा सम्झना आयो। उनले लज्जित हुँदै भने- 'म गलत थिएँ, तिमीलाई कहिल्यै युकिर्न।' 'लुट्ट' हाँसे स्वरमा उत्तर दियो- 'सर, म पढाइमा कमजोर थिएँ, तर सपना देखा र त्यसका लागि मेहनत गर्न कहिल्यै छोडिँदैन।' यही आशय र यही सन्देश बन्ने सामग्री धेरै बालकले पढेको थियो। तर कहाँ कहिले भनेर ट्याक्से खर्च भएन।

'लुट्ट'ले विमान बनाएर स्वाती कमायो। त्यही कुरा अहिले नेपाली बालनितिमा चरितार्या भएको छ। शिक्षकले आफैले पढाएको विद्यार्थीलाई विश्वास नगरे जस्तै अहिले काँग्रेस एमालेलाई बालेन्द्र शाह बालेन प्रधानमन्त्री भएको

शासकीय सुधारका दुई आयामः संरचनागत जग र नतिजामुखी प्रहार

विश्वास लागेको छैन। काँग्रेस एमालेका कतिपय नेतालाई अहिले पनि बालेन एउटा औपत 'प्यार' वा 'जोकर'को रूपमा हेरिरेका छन्। हुन पनि निर्वाचन अघि काँग्रेस एमालेले एक अर्कोलाई प्रतिस्पर्धीको रूपमा उभ्याएका थिए। राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीको लहरलाई नजरअन्दाज गरेका थिए। बा त्यसको कुनै भेद नै पाएका थिएनन। निर्वाचनपछि पनि काँग्रेस एमालेका कतिपय नेताले यसलाई हलुको रूपमा लिइरहेका छन्। एमाले अध्यक्ष केपी शर्मा ओलीले त जादुगरले बैथैला हात हालेर परेवा निकाले जस्तै भएको भनेर टिप्पणी नै गरे। यसले देशको प्रधानमन्त्री भइसकेको र पुरानो दलको अध्यक्षको बुझाई र दृष्टिकोण छुट्टै हुन्छ।

काँग्रेस एमालेका नेतालाई बालेन प्रधानमन्त्री भएको विश्वास नलागे पनि शुक्रवार शासकीय सुधारको १०० बुँदा सार्वजनिक गरेर धेरैको मत जितिसकेको छ। धेरैले यसलाई सकारात्मक रूपमा लिएका छन्। हुन त यसमा समेटिएका कतिपय बुँदाहरू पूर्ववर्ती सरकारले ल्याएको सुधारको योजनाको निरन्तरता हुन।

नेपाली शासकीय इतिहासमा प्रधानमन्त्री बाबुराम भट्टराईको कार्यकाल २०६८ लाई प्रणाली निर्माणको प्रारम्भिक चरण मानिन्छ भने बालेन शाहको १०० बुँदे कार्यसूचीलाई ती प्रणालीको डिजिटल र साहसिक कार्यान्वयनका रूपमा हेरिएको छ।

प्रष्टाचार निवन्धन : गुनासोबाट सम्पत्ति छानविनासम्म भद्राईले प्रष्टाचार निवन्धनका लागि हेले सकारामाफत नागरिकका गुनासो सुन्ने र राष्ट्रिय सतकेता केन्द्रलाई साँच्चै यस्ताउने जग बसाल्नुभएको थियो तर, वर्तमान सरकारको बसालेन अघि थप कठोर र विशिष्ट बनाएको छ। विगतको हिसाब- बुँदा ४३ २०४८ सालयता सार्वजनिक पद धारणा गरेका सबैको सम्पत्ति छानविन गर्न अधिकांशमन्त्र-सम्पत्ति छानविन समिति गठन गर्ने घोषणा। यसले २०५२-५३ पछिको पहिलो चरण र २०४८ पछिको दोस्रो चरण गरी दुई भागमा अनुसन्धान गर्ने लक्ष्य राखेको छ। डिजिटल निगरानी: नेपाल राष्ट्र बैंकमाफत १०० दिनभित्र बैंक खाता, सेयर लगानी र डिजिटल बालेट समेटेने गरी

डिजिटल सम्पत्ति लगत तयार गर्ने, जसले शंकास्पद कारोबारलाई स्वचालित रूपमा ट्र्याक गर्नेछ। प्रशासनिक पुनर्संरचना: मन्त्रालय कटौती र टुट्ट युनियनको अन्त्य प्रशासनिक सुधारमा भद्राईले काम गर्ने शैली बदल्न खोजेका थिए, तर बालेन शाहले प्रशासनिक संरचना नै बदल्ने आँट गरेका छैन। मन्त्रालयको संख्या संघीय मन्त्रालयको संख्या १७ मा फान निम्न मितव्ययिताको दूतो कदम हो। निजामती सेवा र शिक्षण क्षेत्रलाई टुट्ट युनियनमुक्त बनाउने घोषणाले कर्मचारीतन्त्रमा बर्षौंदेखि जर्किएको दलीय प्रभाव अन्त्य गर्ने लक्ष्य राखेको छ।

एक द्वा प्रणाली: भद्राईले लगानी बोर्ड स्थापना गरेर दूला आयोजनाका लागि जग हाल्नुभएको थियो। वर्तमान सरकारले यसलाई परिमार्जन गर्दै उद्योग दतां २ निर्दिभने हुने र डिजिटल सिक्ने अनिवार्य गर्ने गरी कार्ययोजना ल्याएको छ।

सेवा प्रवाहमा डिजिटल फइको
भद्राईको समयमा काठमाडौँ उपत्यका विकास प्राधिकरण र सडक विस्तार माफत मौखिक सुधारका जोड थिए। वर्तमान सरकारले सेवालाई नागरिकको डोसामाफत पुर्‍याउनु प्रविधिलाई हतियार बनाएको छ। राहदानी, नागरिकता र लाइसेन्स जस्ता कागजात हलामाफत प्रत्येक युनियन व्यक्ता। सरकारी कार्यालयमा एक पटक बायोमेट्रिक बा विवरण दिएपछि फेरि अर्को ठाउँमा कुमाउनु नपर्ने प्रणाली। यसले सरकारी क्रमन्कट ९० प्रतिशतले घटाउने दावी गरिएको छ।

सामाजिक र्ण्य र जेनोपी पुस्ताको सम्वोधन
बाबुराम भद्राईले इन्टिग्रेटेड र सुकुम्बासीका लागि वैज्ञानिक भूमिसुधार र गिरीको पहिचान जस्ता कार्यक्रम सुरु गर्नुभएको थियो। बालेन सरकारले यसलाई सम्वामाफत बनाउँदै लैजान खोजेको छ। बढी २४ को अन्तिमका शिशु परिचारलाई १०० दिनभित्र रोजगारी र घाईतेको निःशुल्क पुनर्स्थापना प्याकेज ल्याएको छ। सबै सरकारी र निजी अस्पतालमा १०० प्रतिशत शय्या निःशुल्क गर्ने र त्यसको विवरण फ्री हेल्थ पोर्टलमा अनिवार्य राख्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। **जनबास्था**

कोशीका करिब आधा भन्दा बढी जनसंख्या स्वास्थ्य बीमामा आबद्ध

विराटनगर/ कोशी प्रदेशमा स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रममा करिब आधा जनसंख्या आबद्ध भएको छ भने सेवा लिने संख्या पनि ठिकै खालको देखिन्छ। स्वास्थ्य बीमा कार्यालयका कोशी प्रदेश संयोजक अर्जुन पण्डितले बुधबार विराटनगरमा आयोजित १०औँ साप्ताहिक दिवस कार्यक्रममा जानकारी दिए अनुसार कुल बीमित परिवार पाँच लाख ५७ हजार ७१२ पुगेका छन्, जसले ७९ प्रतिशत आबद्धता देखाउँछ। कुल बीमितमध्ये सेवा लिने संख्या ९९ लाख २५ हजार ९१७ जना रहेको छ भने नवीकरण दर ७३ दशमलव प्रतिशत पुगेको छ।

अब ७२ करोड रूपैयाँभन्दा बढी रकम भुक्तानी गरिएको छ। प्रदेशमा १३ सरकारी, पाँच सामुदायिक र २१ निजी सेवा प्रदायक गरी जम्मा ११९ संस्था सूचीकृत छन्। बीमा दर्ता सहयोगीका रूपमा एक हजार २६६ जना रहेका छन् र प्रदेशभर १४ जिल्लामा कार्यक्रम विस्तार गरिएको छ।

कार्यक्रममा स्वास्थ्य मन्त्री मानबहादुर लिम्बूले बीमाले आम नागरिकलाई स्वास्थ्य सेवामा सहज पहुँच दिएको बताए। उनका अनुसार स्वास्थ्य बीमा केवल उपचार मात्र नभई सामाजिक सुखा र आर्थिक संरक्षणको काम पनि गर्छ। मन्त्रालयका सचिव डा. यदुचन्द्र थिमिरेले प्रदेश सरकारले पनि यसमा सहयोग गर्नुपर्ने सुझाव दिए भने स्वास्थ्य निर्देशनालय धनकुटाका निर्देशक

लेखापट्टी.. व्यवसायी भएको बताएका छन्। सरकारको यस्तो व्यवहारले आफूहरूको समाजमा मानवर्द्धन भएको र सरकारी निकायबाट अनुमति लिएर गरि रहेको व्यवसायलाई पनि विचौलिया तथा दलालीको रूपमा हेरिएको लेखापट्टी कानुन व्यवसायी एसोसिएसन दमकका सचिव गगन शिवाकोटीले बताए। धेरै नागरिकहरूलाई कानुनी प्रक्रिया, निवेदन लेख्ने तरिका तथा आवश्यक कागजात तयार गर्ने ज्ञान नहुने हुँदा उनीहरू लेखापट्टी व्यवसायीको सहयोगमा निर्भर हुने गरेको उनको भनाइ छ। आफूहरूले सरकारी अमिलेख र तथ्याङ्कमा पहुँच राख्ने, गोपनीयता भंग गर्ने, सुचनाको गलत प्रयोग गर्ने जस्ता कार्य नगरेको र सेवाग्राहीलाई सहजीकरण मात्र

गर्ने गरेको उनले बताए। सरकारको निर्णयको विरोधमा लेखापट्टी व्यवसायीहरूले विभिन्न स्थानमा विरोध प्रदर्शनसमेत गरेका छन्। उनीहरूले यो निर्णय फिर्ता लिन सरकारसँग माग गर्दै अन्यथा आन्दोलनलाई थप सशक्त बनाउने चेतावनी दिएका छन्।

यसप्रति सेवाग्राहीहरूबीच पनि मित्रित प्रतिक्रिया देखिएको छ। केहीले सरकारी निर्णयलाई सकारात्मक भन्दै विचौलियाको अन्त्य हुनुपर्ने बताएका छन् भने धेरैले भने अब काम गर्न फन्तु फन्कट हुने, लामो लाइन बस्नुपर्ने र प्रक्रियागत भ्रमले बढ्ने विना व्यक्त गरेका छन्। विशेष गरी जेष्ठ नागरिक, निरक्षर तथा असाक्ष सेवाग्राहीहरूलाई प्रत्यक्ष रकम समस्या पर्ने सक्ने देखिएको छ। उनीहरूका लागि आवश्यक

अन्तर्राष्ट्रिय

युद्ध अपराधका आधारमा टुटपलाई टाउन माजा

एजेन्सी/ अमेरिकी सांसदहरूले राष्ट्रपति डनल्ड ट्रम्प प्रशासनका सदस्यहरूलाई संविधानको २५औँ संशोधन लागू गरेर पदावट ट्रम्पलाई हटाउन माग गरेका छन्। यो संशोधनमा राष्ट्रपतिले सेवा गर्न सक्ने सत्ता हस्तान्तरण गर्न मिल्ने व्यवस्था छ। अमेरिकी संसदको तल्लो सदनका सदस्य र माथिल्लो सदन सिनेटका सदस्यहरूले यस्तो माग गरेका हुन्। तल्लो सदनको यास्मिन अन्ताराले ट्रम्पविरुद्ध यो कानुन आकस्मिक हुनुपर्ने बताइन्।

कानून व्यवसायीलाई सिंहदरवार प्रवेशमा रोक

काठमाडौँ/ परिचय पत्रका आधारमा सिंहदरवारमा प्रवेश पाउँदै आएका कानून व्यवसायीहरूलाई सरकारले त्यतिका भरमा मात्र प्रवेश पाउन रोक लगाएको छ। अब उनीहरूले अन्य नागरिक सरह पास लिएर मात्र प्रवेश पाउने छन्। सरकारले नेपाल बार काउन्सिल र नेपाल बार एसोसिएसनबाट जागी भएको कानून व्यवसायीको परिचयपत्रका आधारमा उनीहरूले सिंहदरवार प्रवेश अनुमति पाउनुपर्ने गरेको छ। कानून मन्त्रालयको परिचयपत्रका आधारमा गृह मन्त्रालयको निर्देशनमा कानून व्यवसायीलाई सिंहदरवार प्रवेशमा रोक लगाइएको जानकारी आएको नेपाल बार एसोसिएसनका महासचिव केदार कोइरालाले बताए। कानून व्यवसायीहरूलाई विगत देखिने बार काउन्सिल र नेपाल बारको परिचयपत्रका आधारमा प्रवेश दिँदै आएको छ।

पृथकमल... दशमलव ६७७ किलोमिटर तेस्रो खण्डमा ५० प्रतिशत मात्र काम भएको छ। ठेकेदारबाट समयमा काम नहुँदा कालोपत्रेको काम अवरुद्ध भएको हो। २०७९ मंसिरमा सकिनुपर्ने काम अहिलेसम्म पूरा नभएको फिदिम आयोजना कार्यालयका प्रमुख सञ्जय मिश्र बताउँछन्। चालु आर्थिक वर्षको ९ महिना वित्तिसवदा पनि प्रगति शून्य छ। गत वर्ष ५७ करोड बजेट मध्ये १६ करोड मात्र खर्च भएको थियो। चालु आर्थिक वर्षमा एक रूपैयाँ पनि बजेट खर्च भएको छैन। तेस्रो खण्डमा २०७२ सालमा कालोपत्रे गर्ने ठेक्का लागू भएको अर्को सकिएको छैन। कन्टेन्ट/गोरी/पार्वती/कोशी जेभीले ठेक्का लिएको १० किलोमीटर सडक कालोपत्रे गर्ने काम दश वर्षमा पनि पूरा भएको छैन।

आँखा शिविरबाट ८० जनाको शल्यक्रिया

भद्रपुर। भगापाको सदरमुकाम भद्रपुरसँग सीमा जोडिएको भारतको गलगलियामा नि:शुल्क आँखा शिविर सञ्चालन गरिएको छ। नेपाल भारत मैत्री संघ भापा र भारत नेपाल मैत्री संघ गलगलियाको संयुक्त आयोजना आयोजना र भापाका विर्तामोडस्थित मेची आँखा अस्पतालको प्राविधिक सहयोगमा आज बुधबार गलगलियामा आँखा शिविर सञ्चालन गरिएको हो। नेपाल भारत मैत्री संघ भापाका अध्यक्ष प्रदीपमणि रेग्मीको अध्यक्षतामा आयोजित समारोहका बीच प्रमुख अतिथि बिहारका विधायक गोपाल

अग्रवाल र विशिष्ट अतिथि नेपाल भारत मैत्री संघका पूर्व केन्द्रीय अध्यक्ष ओमप्रकाश सरावगीले संयुक्त रूपमा शिविरको उद्घाटन गरेका थिए। शिविरमा गलगलिया र आसपासका ५५० भन्दा बढीको आँखा जाँच गरिएको थियो भने ८० जनाको आँखाको मोतिवियान्दको शल्यक्रिया गरिएको अध्यक्ष रेग्मीले जानकारी दिए। कार्यक्रममा भद्रपुर नगरपालिकाका प्रमुख गणेश पोखरेल, भद्रपुर नगरपालिका वडा नं. ८ का वडाध्यक्ष एवम् नेपाल भारत मैत्री संघ कोशी प्रदेशका खलकुटा संयोजक गौरव सुब्बा, भापा उद्योग अध्यक्ष अश्वथ यमबहादुर श्रेष्ठ, भद्रपुर भापा गोल्डकपका अध्यक्ष दिपेश ढकाल, नेपाल भारत मैत्री संघका केन्द्रीय सदस्य हुलासचन्द्र सरिया, भापा उपाध्यक्ष शिवकुमार राजभण्डारी, सचिव शर्मिला अधिकारीलगायतको उपस्थिति थियो। कार्यक्रमको सञ्चालन भारत नेपाल मैत्री संघ गलगलियाका गणेश मुखियाले गरेका थिए।

कुटपिटबाट एक जनाको मृत्यु

मौजपुर/ कुटपिटबाट यहाँका एक युवकको मृत्यु भएको छ। कुटपिटमा संलग्न रहेको आरोपमा प्रहरीले चार जनालाई नियन्त्रणमा लिएको छ। पडानन्द नगरपालिका-१३ रेवामा भएको कुटपिटको घटनामा २४ वर्षीय सम्मरबहादुर तामाङको मृत्यु भएको जिल्ला प्रहरी कार्यालयका प्रहरी नायब उपरीक्षक राजु लामाले जानकारी गराए। उनका अनुसार पडानन्द नगरपालिका-१३ मुखिया टोल घर भई विगत १२ वर्षदेखि आफ्ना सानाबुढा शहराजु तामाङको घरमा बस्दै आएका थिए।

पडानन्द नगरपालिका-१४ बेखुम्बाका २१ वर्षीय सुनील राई, ४४ वर्षीय चन्द्रकुमार राई, २७ वर्षीय सुरज राई र २६ वर्षीय राजेश ढर्जीले तामाङलाई मइजुलवार चारै तर्फ घुम्ने पुगेर कुटपिट गर्दा घटनास्थलमै मृत्यु भएको प्रहरीले जनाएको छ। घटनापछि फार चारैजनालाई युववार घरबाटै नियन्त्रणमा लिइएको प्रनाउ लामाले जानकारी दिए।

उर्लावारी नगरपालिकाको सँधियारको नाममा ७ दिन सूचना

उर्लावारी नगरपालिका वडा नं. ०७वसेले सिपेन्द्र कुमार श्रेष्ठको नाममा दर्ता कायम रहेको मधुमल्ला/ज मा भएको कि.नं. २६५९ ज.वि. ०-०-६-२मा बनेको घर आँबलौँचकर का लाँग यस नगरपालिकामा निवेदन दर्ता भएको र सो निवेदन अनुसार सँधियारको नाममा १५ दिन सूचना जाँच गरि १६ दिनपछि यस कार्यालयबाट सर्जनिम मचुल्का तयार पार्दा उतर तर्फका सँधियार शुसिला राई र पश्चिम तर्फ सँधियार मनमया खत्री उपस्थित नहुनु भएको हुदा उहाँहरूलाई उक्त स्थानमा घर आँबलौँचकरण गर्दा कुनै विरोध भएमा सो सूचना प्रकाशित भएको मितिले ७ दिन भित्रमा यस कार्यालयमा उपस्थित हुन यो सूचना मफत जानकारी गराइन्छ अन्यथा निजको नाममा निजम अनुसार घर आँबलौँचकरण भइ जाने व्यहोरा जानकारी गराइन्छ।

हादिक अद्दाञ्जली/ निमन्त्रणा

हाम्री ममतामयी आमा/सासुआमा/हजुरआमा **डोलकुमारी खत्री निरौला** स्वर्गारोहण हुनु भएकोमा उहाँप्रति भावपूर्ण अद्दाञ्जली अर्पण गर्दछौं।
दुःखको यस घडीमा हामी प्रति समवेदना प्रकट गर्नु हुने, सहानुभूति राख्नु हुने एवं सहयोग पुर्याउनु हुने बन्धुबान्धव, इष्टमित्र छरछिमेकी, कुलकुटुम्ब, संघसंस्था एवं मलामीजनमा हादिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछौं।
साथै यही मिति २०८२ साल चैत्र २७ गते शुक्रबारका दिन **योखिने कार्यक्रम** भएकाले मलामीजन तथा सम्पूर्ण महानुभावहरू उपस्थित भई पितृ प्रसाद ग्रहण गर्नुहुने सादर निमन्त्रणा गर्दछौं।

स्व. डोलकुमारी निरौला

जन्म : १९५८ वैशाख १४ गते
स्वर्गारोहण : २०८२ चैत्र १६ गते

समय : दिनको २ बजेदेखि
स्थान : बिराटनगर-३ पोखरीया प्रतापमार्ग

- छोरा/बुहारी
- कमल+सान्नानी खत्री निरौला
- नातिनी/नातिनीज्वाइँ
- स्मृति+तेजेन्द्र कार्की
- अर्चना + सुवासचन्द्र भट्टराई
- सुप्रिया+युगेश भट्टराई
- पानाति : २ जना
- पनातिनी : ३

- छोरी/ज्वाइँ
- कल्याणी + गञ्जबहादुर दाहाल
- करुणा + यज्ञबहादुर थापा
- नाति/नातिनीबुहारी
- दिग्दर्शन + श्रीया थापा
- सुदर्शन + सुदीक्षा थापा
- सुजीत खत्री निरौला

एवम् समस्त खत्री निरौला परिवार